

A 1645/välfärd

Tekijä(t):
Hyvinvointivaliokunta

Dnro 15-00114-1

Valiokuntaehdotus lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön jälkiseurauksista aikuisilla

1. Valiokunnan ehdotus

Hyvinvointivaliokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se perustaa verkoston, jonka painopisteenä ovat lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön aiheuttamat jälkiseuraukset aikuisilla ja joka koostuu julkisen, yksityisen ja vapaaehtoissektorin toimijoista, joilla on vankkaa osaamista alueelta ja joka kokoontuu keran vuodessa kannustaakseen pohjoismaiseen lisäarvoon sekä tutkimuksen, yrittäjyyden, julkisen yhteiskunnan ja kolmannen sektorin väliseen synergiaan.

että se laatii raportin koskien "Grönlannin-mallin" mukaista liikkuvaa yksikköä, välittää työmenetelmiä, käynnistää toimenpiteitä ja tekee ehdotuksia mahdollisista muutoksista muissa Pohjoismaissa tehtävää sopeuttamista ajatellen.

että se sisällyttää lapsia ja aikuisia koskevat hyväksikäyttökysymykset Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen vastuualueeseen sekä Pohjoismaiden terveys- ja sosiaalialan ohjelmien kehittämistyöhön.

että se kehittää koulutusohjelmia, jotka on sopeutettu seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden lasten ja nuorten sekä jälkiseurauksista kärsivien aikuisten parissa työskenteleville eri ammattiryhmille tavoitteena Pohjoismaiden yleisten kansanterveysohjelmien vahvistaminen.

että se vahvistaa tutkimusta, eli perustutkimusta, soveltavaa tutkimusta ja huippututkimusta pohjoismaisissa laitoksissa varmistaa, että poliittiset päätökset perustuvat tietoon kaikilla seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden lasten ja nuorten ja jälkiseurauksista kärsivien aikuisten hoitoa ja muita toimenpiteitä koskevilla alueilla.

2. Taustaa

Hyvinvointivaliokunnan tiedossa on, että Tanskan vuoden 2015 puheenjohtajakauden *Kasvu, hyvinvointia, arvoja* -ohjelmassa ehdotetaan seuraavaa: "Perustetaan pohjoismainen verkosto seksuaalisen hyväksikäytön aiheuttamien vaikutusten osalta tavoitteena luoda aiheesta yhteispohjoismainen katsaus." Sosiaali- ja terveystieteiden sektoriohjelmassa mainitaan Grönlannissa touko-kesäkuussa 2015 järjestetty seminaari, jonka aiheena oli lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön jälkiseuraukset aikuisilla. Seminaarissa keskityttiin pohjoismaisten toimien organisointiin sekä haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Konferenssin tavoitteena oli murtaa seksuaalisen hyväksikäytön jälkiseurauksiin liittyviä tabuja. Aikuiset, joilla on näitä traumaattisia kokemuksia, kärsivät tyyppillisesti erilaisista sosiaalisista ja psyykkisistä ongelmista, ja monesti heillä on useita diagnooseja. Hyvinvointivaliokunta panee merkille, että traumaperäinen stressihäiriö (PTSD), ahdistuneisuus ja masennus ovat useimmiten esiintyvät diagnoosit. Muita jälkiseurauksiin liittyviä ongelmia ovat muun muassa päihteiden käyttö, huono itseluottamus, itsensä vahingoittaminen, itsemurha-alttius, seksuaalisoitunut käytös ja syömishäiriöt.

Verkostoyhteistyö Pohjolassa

Hyvinvointivaliokunta pitää hyvin tärkeänä pohjoismaisen verkoston koostamista, johon omaa osaamistaan julkisen sektorin eri ammattialoilta tuovat tutkijat, psykologit, asiantuntijat, lääkärit, psykologit ja psykiatrit sekä vapaaehtoissektorin, poliittisen tason, oikeusviranomaisten ja muiden tahojen edustajat.

Hyvinvointivaliokunta katsoo, että tällainen verkosto osallistuisi tietopohjan välittämiseen ja voisi esitellä hyviä esimerkkejä, joita voidaan välittää eteenpäin ja joista voidaan keskustella. Lisäksi ne voisivat luoda pohjan tämän hyvin monimutkaisen ongelmanasettelun mukauttamiselle ja kehittämiseksi, jota entisestään monimutkaistaa se, että se koskee useita sektoreita. Hyvinvointivaliokunnan kokemuksen mukaan kaikissa Pohjoismaissa sekä Grönlannissa, Färösaarilla ja Ahvenanmaalla kehitetään monia hyviä ratkaisuja, jotka voivat toimia esimerkkeinä muille ja joita voidaan soveltaa sekä kansallisiin tarpeisiin että erityistarpeisiin ja jotka antavat pohjoismaista lisäarvoa.

"Grönlannin-malli – liikkuva yksikkö"

Hyvinvointivaliokunta panee merkille, että on otettu käyttöön "liikkuvan yksikön" nimellä kulkeva hoitomalli. Liikkuvan yksikön työllä tarkoitetaan tässä yhteydessä Grönlannissa toimivaa terapeuteista koostuvaa liikkuvaa ryhmää, joka hoitaa lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön jälkiseurauksista kärsiviä aikuisia. Toimintaan kuuluu useita prosesseja, kuten: Matkan suunnittelu, tunnistamiskäynti, arviointikäynti ja terapiakäynti.

Jälkiseurauksen näkökulmasta terapiatyön painopisteessä on siirtymä kollektivisesta yhteiskunnasta individualistiseen yhteiskuntaan. Terapiamuotoina käytetään muun muassa "grönlantilaistettua" versiota terapiasta *Trauma Focused Cognitive Behavioral Therapy* sekä neuroaffektiivista psykoterapiaa, jotka ovat näyttöön perustuvia terapiamuotoja. Terapiajakson aikana asiakasyhteydessä käytetään aktiivisesti resonanssikenttää, jolla terapeutti kohtaa asiakkaan siellä missä tämä on aistimustensa, tunteidensa ja ajatustensa tasolla.

Hyvinvointivaliokunta panee merkille, että Grönlannissa on vastikään (2015) julkaistu raportti, joka koskee Grönlannin nuorisoa ja keskittyy seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Grönlannin itsehallin-

A 1645/välfärd

Tekijä(t):
Hyvinvointivaliokunta

Dnro 15-00114-1

non perhe- ja oikeusasiain ministeriö halusi saada laajemman kuvan siitä, mitä seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutuminen merkitsee lapsille ja nuorille pitemmällä aikavälillä. Hyvinvointivaliokunta panee merkille, että raportissa dokumentoidaan seksuaalisen hyväksikäytön aiheuttavan huomattavia kielteisiä seurauksia. Merkittävä osa Grönlannin nuoren sukupolven kohtaamista ongelmista liittyy seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Hyvinvointivaliokunta panee merkille, että Grönlannin itsehallinto pitää raporttia "käännekohtana", sillä uusi dokumentoitu tieto antaa valmiudet käynnistää uusia asianmukaisia toimenpiteitä sekä arvioida ja säätää olemassa olevia toimenpiteitä.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1645/välfärd

Tekijä(t):
Hyvinvointivaliokunta

Dnro 15-00114-1

Muun muassa Grönlannin hallituksen Naalackersuisutin sosiaali-, perhe- ja tasa-arvoministeri Martha Lund Olsen on ollut erittäin sitoutunut tähän kysymykseen, ja konkreettisten toimenpiteiden aikaansaamiseksi asian edistämiseksi.

Tilastotietoja aiheesta löytyy muun muassa nuorista kertovasta raportista *Unge i Grønland*. Tilastollisesti on nähtävissä useita merkittäviä yhteyksiä nuorten elämää koskevien tutkittujen näkökohtien ja heidän kokemansa seksuaalisen hyväksikäytön välillä. Kaikissa tapauksissa kyse on erittäin kielteisestä pitkäkestoisesta vaikutuksesta.

(Grönlannin nuorisoa koskeva raportti: Unge i Grønland: luku 7: Sammenfatning og sammenheng <http://www.sfi.dk/rapportoplysninger-4681.aspx?Action=1&NewsId=4660&PID=9267>)

Pohjoismainen hyvinvointikeskus (NVC)

Hyvinvointivaliokunta panee merkille, että Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen (NVC:n) tehtävänä on edistää pohjoismaista lisäarvoa koulutuksen, tiedonvälityksen, tutkimuksen, kehittämistyön, verkostoitumisen ja kansainvälisen yhteistyön avulla Pohjoismaiden sosiaalipolitiikan parantamiseksi.

Hyvinvointivaliokunta katsoo, että hyväksikäyttöön liittyvien ongelmien, seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsuuden traumojen, joihin liittyy jälkiseurauksia aikuisena, tulee olla osa NVC:n tietopankkia. NVC järjestää korkean tason konferensseja, tuottaa teemajulkaisuja ja tutkimusraportteja koko Pohjolassa. Hyvinvointivaliokunta panee merkille, että mielenterveyttä koskevia suuria tutkimuksia on käynnistetty ottamatta mukaan päiväjärjestykseen tätä hyvin monisyistä ja monimutkaista aluetta. Hyvinvointivaliokunta haluaa korostaa, että on tärkeää sisällyttää tämä tematiikka NVC:n vammaispoliittiseen alueeseen.

Tutkimuksen vahvistamisen: perustutkimus, soveltava tutkimus, huippu-tutkimus

On tärkeää käynnistää tutkimushankkeita mahdollisimman pian ja edelleen kehittää Pohjolassa jo olevaa osaamista. Hyvinvointivaliokunta näkee tämän oleellisena tehtävänä mielenterveyden yhteydessä, ja sitä on priorisoitava budjetissa tulevina vuosina.

Hyvinvointivaliokunta näkee painopisteen kohdistamisen hyväksikäyttöön ja jälkiseurauksiin tavoitteellisena panostuksena sosiaalisesti ja psyykkisesti kuormittavan tilanteen katkaisemiseen, mikä voisi vähentää sekä yksittäisen henkilön että hänen perheensä kärsimyksiä ja turvata asianomaisille paremman tulevaisuuden. On esimerkkejä seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneista lapsista, jotka itse alkavat hyväksikäyttää nuorempia sisarusiaan tai muita lapsia tai joista tulee aikuisina hyväksikäyttäjiä. Tällä tavalla pohjoismainen yhteistyö voi vähentää kyseisen "tartuntavaikutuksen" vaaraa.

Hyvinvointivaliokunta käsitteli kysymykseen liittyviä ongelmia vuoden 2008 valiokuntaehdotuksessa (A 1454/välfärd) kaltoin kohdeltujen lasten aikuisiän sairastavuudesta. Hyvinvointivaliokunta korosti jo silloin, että jos lapsi joutuu kokemaan tai kohtaamaan mitä tahansa väärinkäyttöä, sek-

suaalista hyväksikäyttöä, lähisuhdeväkivaltaa, murhan tai muita vakavasti traumatisoivia tapahtumia, hän palaa myöhemmin yhteiskunnan palvelujärjestelmään henkilönä, joka kärsii vaikeista mielenterveysongelmista, useista diagnooseista, päihdeongelmista ja elää sosiaalisessa kurjuudessa.

Pohjoismaiden neuvosto

A 1645/välfärd

Tekijä(t):
Hyvinvointivaliokunta

Dnro 15-00114-1

3. Päätelmät

Edellä esitetyn perusteella ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittelee Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se perustaa verkoston, jonka painopisteenä ovat lapsuuden seksuaalisen hyväksikäytön aiheuttamat jälkiseuraukset aikuisilla ja joka koostuu julkisen, yksityisen ja vapaaehtoissektorin toimijoista, joilla on vankkaa osaamista alueelta ja joka kokoontuu kerän vuodessa kannustaakseen pohjoismaiseen lisäarvoon sekä tutkimuksen, yrittäjyyden, julkisen yhteiskunnan ja kolmannen sektorin väliseen synergiaan.

että se laatii raportin koskien "Grönlannin-mallin" mukaista liikkuvaa yksikköä, välittää työmenetelmiä, käynnistää toimenpiteitä ja tekee ehdotuksia mahdollisista muutoksista muissa Pohjoismaissa tehtävää sopeuttamista ajatellen.

että se sisällyttää lapsia ja aikuisia koskevat hyväksikäyttökysymykset Pohjoismaisen hyvinvointikeskuksen vastuualueeseen sekä Pohjoismaiden terveys- ja sosiaalialan ohjelmien kehittämistyöhön.

että se kehittää koulutusohjelmia, jotka on sopeutettu seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden lasten ja nuorten sekä jälkiseurauksista kärsivien aikuisten parissa työskenteleville eri ammattiryhmille tavoitteena Pohjoismaiden yleisten kansanterveysohjelmien vahvistaminen.

että se vahvistaa tutkimusta, eli perustutkimusta, soveltavaa tutkimusta ja huippututkimusta pohjoismaisissa laitoksissa varmistaa, että poliittiset päätökset perustuvat tietoon kaikilla seksuaalista hyväksikäyttöä kokeneiden lasten ja nuorten ja jälkiseurauksista kärsivien aikuisten hoitoa ja muita toimenpiteitä koskevilla alueilla.

Nuukissa 22. ja 23. kesäkuuta 2015

Hyvinvointivaliokunta:

Bente Stein Mathisen (H)

Christian Beijar (ÅSD)

Eeva-Maria Maijala (kesk.)

Helgi Abrahamsen (sb)

Jóhanna María Sigmundsdóttir (F)

Karin Gaardsted (S)

Lennart Axelsson (S)

Penilla Gunther (kd), puheenjohtaja

Richard Jomshof (SD)

Sonja Mandt (A)

Kulttuuri- ja koulutusvaliokunta

Annette Lind (S)

Aron Emilsson (SD)

Iddimanngiu Bianco (IA)

Ingebjørg Amanda Godskesen (FrP)

Jorodd Asphjell (A), puheenjohtaja

Peter Johnsson (S)

Rigmor Andersen Eide (KrF)

Valgerður Gunnarsdóttir (Sj)